

120. ROCZNICA URODZIN BOLESŁAWA DUBICKIEGO (1906-1990)

120 lat temu urodził się w miejscowości Busk położonej nad Bugiem koło Lwowa Bolesław Dubicki (1906-1990), pierwszy kierownik i organizator Zakładu Maszyn Elektrycznych w Instytucie Elektrotechniki w Warszawie Międzyzlesiu, profesor w Politechnice Łódzkiej oraz wieloletni kierownik Katedry Maszyn Elektrycznych (1948-1970), później Instytutu Maszyn Elektrycznych (1970-1976) w Politechnice Warszawskiej, profesor zwyczajny i członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, autor trzypiętomowej monografii o maszynach elektrycznych, wychowawca wielu inżynierów i naukowców elektryków. Studiował w Politechnice Warszawskiej, tam też głównie pracował. Działacz SEP, inicjator i założyciel PTETiS, Członek honorowy SEP i PTETiS, żeglarz i miłośnik gór.

Bolesław Dubicki urodził się 18 marca 1906 r. w miejscowości Busk położonej nad Bugiem, koło Lwowa. Po ukończeniu gimnazjum w Piotrkowie Trybunalskim podjął studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej, które ukończył w 1928 r.

Następnie pracował w przemyśle elektrotechnicznym, w firmach związanych z produkcją maszyn elektrycznych i transformatorów, zdobywając doświadczenie praktyczne, które później silnie wpłynęło na jego działalność naukową. Pracował w fabrykach Polskiego Towarzystwa Elektrycznego, w biurach konstrukcyjnych firm Brown Boveri oraz Zakładach Elektrycznych inż. J. Boye w Warszawie.

Równolegle rozwijał karierę akademicką, od 1933 r. był asystentem w Katedrze Maszyn Elektrycznych prof. Konstantego Żórawskiego w Politechnice Warszawskiej, prowadząc zajęcia z projektowania silników indukcyjnych. Już wtedy łączył teorię z praktyką, co stało się charakterystyczną cechą jego dorobku.

W czasie II wojny światowej kontynuował działalność dydaktyczną. Wykładał w Państwowej Szkole Elektrycznej II stopnia, utworzonej po zamknięciu Wyższej Szkoły Technicznej im. Wawelberga i Rotwanda, a od 1942 r. w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej powstałej na terenie zlikwidowanej przez Niemców Politechniki. Prowadzono w nich obok legalnego technicznego, również nielegalne nauczanie na poziomie politechnicznym. Przyczynił się do kształcenia przyszłych inżynierów mimo trudnych warunków okupacji. W trakcie wojny prowadził również badania nad małymi silniczkami elektrycznymi. Po Powstaniu Warszawskim wykładał w gimnazjum w Mińsku Mazowieckim.

W 1945 r. obronił z wyróżnieniem pierwszą po II wojnie światowej na Politechnice Warszawskiej pracę doktorską pod tytułem „Nowa metoda obliczania małych silników komutatorowych prądu zmiennego”, której promotorem był prof. Konstanty Żórawski.

Po wojnie początkowo mieszkał w Łodzi i pracował w Politechnice Łódzkiej jako zastępca profesora, a od 1 kwietnia 1946 jako profesor nadzwyczajny. Przeniósł się jednak do Warszawy,

gdzie w utworzonym w 1946 r. Instytucie Elektrotechniki objął kierownictwo Zakładu Maszyn Elektrycznych, w którym po jego zorganizowaniu pracował do 1952 r., a później już tylko jako konsultant.

Jednocześnie od 1946 r. miał wykłady z maszyn elektrycznych w Politechnice Warszawskiej, gdzie w 1948 r. otrzymał nominację na profesora ndzw. i kierownictwo Katedry Maszyn Elektrycznych. Był to okres odbudowy uczelni po zniszczeniach wojennych, w którą Dubicki mocno się zaangażował: w organizację dydaktyki, odtwarzania laboratoriów, szkolenia kadry i jednocześnie początków działalności naukowej. W 1958 r. został profesorem zwyczajnym. Promotor 18 rozpraw doktorskich oraz opiekun 2 rozpraw habilitacyjnych. Wielu jego uczniów uzyskało tytuły docentów i profesorów, m.in. Władysław Latek, Marian Mazur, Jerzy Owczarek, Tadeusz Śliwiński, Eugeniusz Koziej. Kierował Katedrą Maszyn Elektrycznych do 1970 r. Następnie po utworzeniu w 1970 r. Instytutu Maszyn Elektrycznych, został jego kierownikiem, pełniąc tę funkcję, aż do przejścia na emeryturę w 1976 r.

Dorobek naukowy Dubickiego obejmuje liczne publikacje, z zakresu teorii oraz obliczania i projektowania maszyn elektrycznych, a w szczególności ich uzwojeń. Najważniejsze to trzy monografie: „Maszyny prądu stałego” (1949 r.), „Uzwojenia prądu zmiennego” (1953 r.) oraz „Silniki indukcyjne” (1964 r.). Były one podsumowaniem ówczesnej wiedzy w tej dziedzinie i jednymi z ważniejszych opracowań w literaturze polskiej i światowej.

Jego zespół wykonywał też prace dla przemysłu, przykładowo kierował zespołem, w skład którego wchodził m.in. Z. Kratochwil i R. Zdrojewski, który skonstruował pierwszy turbogenerator wyprodukowany w Dolnośląskich Zakładach Wytwórczych Maszyn Elektrycznych DOLMEL we Wrocławiu w 1953 r. Zajmował się też pracami normalizacyjnymi i słownictwem elektrotechnicznym.

Dubicki aktywnie działał również w wielu organizacjach naukowych – był członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk oraz w instytucjach związanych z energetyką i elektrotechniką. Działacz SEP, m.in. był przewodniczącym Głównego Sądu Koleżeńskiego SEP. Był inicjatorem i członkiem założycielem PTETiS, przewodniczącym w latach 1967-1971 i 1982-1984). Członek Honorowy SEP i PTETiS. Był też żeglarzem, członkiem Oficerskiego Yacht Klubu w Warszawie i miłośnikiem gór.

Za swoją działalność otrzymał wiele odznaczeń państwowych i branżowych. Zmarł 19 czerwca 1990 r. spoczywa na Cmentarzu Powązkowskim.

Przygotowała Pracownia Historyczna SEP na podstawie:

- 150 lat wyższego szkolnictwa technicznego w Warszawie 1826-1976, red. E. Olszewski, Warszawa 1979.
- A. Marusak, *Bolesław Dubicki*, VII Seminarium SAIp OW SEP, 7.XII 2016 r.
- *Politechnika Warszawska 1939-1945. Wspomnienia pracowników i studentów*, red. Z. Kączkowski, T. I, Warszawa 1990.
- T. Śliwiński, W. Urbański, *Bolesław Dubicki (1906-1990) [w:] Polacy zasłużeni dla elektrotechniki. Początki elektrotechnicznego szkolnictwa wyższego, pionierzy elektryki*, red. J. Hickiewicz, Warszawa- Gliwice-Opole 2009, s. 375-382.
- W. Urbański, *90 lat nauczania maszyn elektrycznych w Politechnice Warszawskiej*, „Zeszyty Problemowe - Maszyny Elektryczne”, Nr 83/2009, s. 221-226.

